

Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň
ýanyndaky Statistika boýunça pudagara geňeşiň mejlisiniň
2-nji teswirnamasy

Aşgabat şäheri

2018-nji ýylyň 26-njy noýabry

Gatnaşdylar:

Gurbanow H.A.	– Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň başlygy, Pudagara geňeşiň başlygy;
Welbegow S.Ş.	– Türkmenistanyň Maliýe we ykdysadyýet ministriniň orunbasary;
Taçjanowa H.T.	– Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministriniň orunbasary
Orazdurdyýew M.	– Türkmenistanyň Merkezi bankynyň müdiriýetiniň başlygynyň orunbasary;
Siliýew T.	– Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministriniň orunbasary
Garaýew J.Ç.	– Türkmenistanyň Awtomobil ulaglary ministriniň orunbasary;
Mämmedow K.N.	– Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministriniň orunbasary

Şonuň ýaly-da mejlise Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň başlygynyň orunbasarlary G.G. Annanyýazowa we P.A. Kowusow, Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministriliginiň Hasabatlar we maglumat bölüminiň başlygy B.Ç. Agaýewa, Maliýe we ykdysadyýet ministriliginiň Döwlet maliýesini jemleýji we ykdysady syýasat müdirliginiň başlygynyň orunbasary I. Orazow, Daşky gurşawy goramak we ýer serişdeleri baradaky döwlet komitetiniň buhgalteriýa hasabaty we maliýe müdirliginiň başlygy-baş buhgalter R. Jumaýew, Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş institutynyň Statistika kafedrasynyň müdiri Ý. Orazmämmedow, Oba we suw hojalyk ministriliginiň maliýe bölüminiň başlygy M. Guwanjow hem-de baş buhgalteri H. Agalyýew, “Türkmennebit” döwlet konserniniň başlygynyň orunbasary O. Kürenow, Türkmenistanyň Senagatçylyk we telekeçiler birleşmesiniň Ykdysady müdirliginiň hünärmeni A. Agaýew, “Türkmengaz” döwlet konserniniň Ykdysadyýet we maliýe bölüminiň başlygy L. Hojageldiýewa, Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministriliginiň ykdysady seljeriş we baha bölüminiň baş hünärmeni M. Atamanowa,

Aragatnaşyk ministriliginiň buhgalteriýa hasabaty bölüminiň orunbasary B. Berdiýew, Demir ýol ministriliginiň Ykdysadyýet we maliýe bölüminiň başlygynyň orunbasary-Buhgalteriýa hasabatynyň usuly we jemleýji hasabatlylyk bölümçesiniň başlygy A.Nuryýew hem-de O.Hojamyradow, TürkmenStatyň Jemleýji ykdysady seljeriş we maglumatlar müdirliginiň başlygy A.M.Ataýew, Statistikanyň usulyýeti we guralyşy müdirliginiň başlygy A.M.Moşewa, şol müdirligiň başlygynyň orunbasary B.A.Gurbanowa, Senagatyň statistikasy we seljerişi müdirliginiň başlygy J.A.Orazmyradowa, Maliýe statistikasy we seljerişi müdirliginiň başlygynyň w.w.ýe.ýe. M.Žumagulyýewa, Ykdysadyýetiň döwlete dahylsyz böleginiň statistikasy müdirliginiň başlygy M.Mämiýewa çagyrylan wekiller hökmünde gatnaşdylar.

GÜN TERTIBI:

1. Statistika boýunça pudagara geňeşiň ozal kabul eden çözügütleriniň ýerine ýetirilişiniň ýagdaýy hakynda.
2. Pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň statistikasyny ýöredýän ministrlikleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň statistik işleriniň 2019-njy ýyl üçin meýilnamalarynyň taslamalary hakynda.
3. Ykdysadyýetiň toplumlary, aýry-aýry ministrlikler pudaklaýyn dolandyryş edaralar we kärhanalar boýunça algy-bergileriň seljermesi hakynda.
4. 2018-nji ýylyň 1-nji oktýabry ýagdaýyna daýhan birleşikleriň algyalarynyň we bergileriniň ýagdaýy hakynda.

DIŇLENILDI: gün tertibiniň birinji meselesi boýunça Statistikanyň usulyýeti we guralyşy müdirliginiň başlygynyň orunbasary B.A. Gurbanowanyň habary.

Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň ýanyndaky Statistika boýunça pudagara geňeşiň 2018-nji ýylyň maý aýynda geçiren Mejlisiniň gün tertibine laýyklykda:

ministrlikleriň, pudak edaralarynyň jemleýji statistik hasabatlaryndaky maglumatlaryň we kärhanalaryň statistik maglumatlarynyň arasyndaky çaprazlygy aradan aýyrmak hem-de Durnukly ösüş maksatlary boýunça statistik görkezijileriň binýadyny emele getirmek üçin maglumatlary ýygnamagyň pudaklaýyn utgaşdyrylmagy baradaky meselelere seredildi.

Ministrlikleriň, pudak edaralarynyň jemleýji statistik hasabatlaryndaky maglumatlaryň we kärhanalaryň statistik maglumatlarynyň arasyndaky çaprazlygy aradan aýyrmak meselesi boýunça özleriniň berýän jemleýji statistik maglumatlary bilen olaryň garamagyndaky kärhanalar, guramalar we edaralar tarapyndan statistika edaralaryna tabşyrylýan maglumatlaryň arasynda deň gelmezliklere ýol berilmezligi barada degişli işleriň geçirilmegini ministrliklere we pudak edaralaryna maslahat bermek hakynda karar, şeýle hem hasaplama ýangyç-energetika balansyny düzmek boýunça usulyýet görkezmeleriniň we ýangyç-energetika balansynyň statistik amalyýet resminamalarynyň kämilleşdirilmegini degişli ministrlikler we pudak edaralary bilen bilelikde, TürkmenStata maslahat bermek hakynda karar kabul edilipdi.

2016-njy ýyl boýunça düzülen Türkmenistanyň hasaplama ýangyç-energetika balansynyň görkezijileriniň maglumatlaryny “Türkmengaz” we “Türkmennebit” döwlet konsernleriniň maglumatlary bilen deňeşdirilende, gazyň ýitgileriniň maglumatlary boýunça çaprazlyk ýüze çykdy. Şu ýagdaý ýalňyşlyklaryň ýüze çykmagynyň, kärhanalaryň hasabatlarynda maglumatlaryny doly görkezilmändiginiň, şeýle hem kärhanalaryň doly hasaba alynmazlygynyň netijesinde emele geldi. Ýangyç-energetika balansyny seljermeginiň netijesinde hem gazyň ýitgilerini hasaba almagynyň usulyýet meseleleri, ýagny, alawda ýakylýan gazyň hasaba almagyň meselesi ýüze çykdy.

Ýangyç-energetika balansyny düzmek boýunça usulyýet görkezmelerini we şol boýunça statistik amalyýet resminamalaryny, ýagny №1-balans “Ýangyç-energetika balansy”, №3-ng (gaz) we №3-ng (nebit) “Daşary ýurt kompaniýalary tarapyndan çykarylan nebitiň we gazyň bölünişi barada hasabat” (ýyllyk) döwlet statistik hasabatlarynyň formalaryny kämilleşdirmek boýunça işler geçirildi. Şonuň bilen baglylykda, belliklerini we tekliplerini almak üçin Türkmenstat tarapyndan 2018-nji ýylyň 18-nji aprelinde “Türkmengaz” döwlet konsernine 3-23-26 belgili hat we “Türkmennebit” döwlet konsernine 3-23-27 belgili hat ugradyldy. Şol hatlar boýunça “Türkmengaz” döwlet konserninden 2018-nji ýylyň 26-njy aprelindeki 15/9292 belgili haty bilen we “Türkmennebit” döwlet konserninden 2018-nji ýylyň 8-nji awgustyndaky T31-12/6403 belgili haty bilen ýokarda agzalan statistik amalyýet resminamalary boýunça teklipler alyndy. Mundan başga-da 2018-nji ýylyň 14-nji awgustynda döwlet statistik hasabat formalary boýunça käbir soraglary ara alyp maslahatlaşmak we ylalyşmak maksady bilen üç taraplaýyn, ýagny TürkmenStatyň, “Türkmengaz” we “Türkmennebit” döwlet konsernleriniň hünärmenleri bilen duşuşyk geçirildi. Soňky teklipler “Türkmengaz” döwlet konserninden 2018-nji ýylyň 21-nji awgustyndaky 15-1/18170 belgili haty bilen we “Türkmennebit” döwlet konserninden 2018-nji ýylyň 3-nji sentýabryndaky T31-12/6982 belgili haty bilen alyndy.

Netijede, Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň 2018-nji ýylyň 23-nji iýulyndaky 54 belgili buyrugy bilen №1-balans “Ýangyç-energetika balansy” (ýyllyk) döwlet statistik hasabat formasy we ony doldurmak boýunça gollanma gaýtadan tassyklandy we 2018-nji ýylyň hasabatyndan başlap herekete girizilýär. Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň 2018-nji ýylyň 18-nji sentýabryndaky 75 belgili buyrugy bilen №3-ng (gaz) “Daşary ýurt kompaniýalary tarapyndan çykarylan nebitiň we gazyň bölünişi barada hasabat” (ýyllyk), №3-ng (nebit) “Daşary ýurt kompaniýalary tarapyndan çykarylan nebitiň we gazyň bölünişi barada hasabat” (ýyllyk) döwlet statistik hasabat formalary gaýtadan tassyklandy. № 3-ng (gaz) (ýyllyk), № 3-ng (nebit) (ýyllyk) döwlet statistik hasabat formalary 2018-nji ýylyň hasabatyndan herekete girizilýär. Gaýtadan tassyklan №3-ng (gaz) (ýyllyk) we № 3-ng (nebit) (ýyllyk) döwlet statistik hasabat formalaryna goşmaça “Önümiň beýleki görnüşlerini öndürmek üçin harçlanany” we “Alawda ýakylany we atmosfera goýberileni” sütünler girizildi, hem-de tabşyrylmaly möhleti 10-njy iýuldan 15-nji iýuna çenli süýşirildi.

Ýangyç-energetika balansyny düzmek boýunça usulyýet görkezmeleri TürkmenStatyň Usulyýet geňeşiniň mejlisinde seredildi we makullandy (Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komiteti tarapyndan 2018-nji ýylyň

23-nji noýabrynda tassyklanyldy, bellige alyş belgisi 05/18-2). Şu görkezmelerdäki Hasaplama ýangyç-energetika balansynyň shemasyna goşmaça 2.4 “Alawda ýakylany we atmosfera goýberileni” bölüm girizildi.

Durnukly ösüş maksatlary (DÖM) boýunça statistik görkezijileriň binýadyny emele getirmek üçin maglumatlary ýygnamagyň pudaklaýyn utgaşdyrylmagy baradaky mesele boýunça Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň ýanyndaky Statistika boýunça pudagara geňeşiň mejlisinde Birleşen Milletler Guramasynyň agza ýurtlary tarapyndan kabul edilen Durnukly Ösüş Maksatlarynyň Türkmenistanda durmuşa ornaşdyrylmagy boýunça iş toparynyň işine gatnaşýan ministrliklere we pudak edaralaryna 2018-nji ýylyň 1-nji iýulyna çenli DÖM-iň Türkmenistan tarapyndan kabul edilen wezipelerinden özlerine degişlileri boýunça bar bolan görkezijileriň tükellenmegini, ýoklaryny emele getirmek boýunça iş geçirilmegini maslahat bermek hakynda karar we DÖM-iň aýry-aýry täze statistik görkezijileriniň kesgitlemelerini, olaryň dezagregasiýa edilişini aýdyňlaşdyrmak babatda respondentleriň ýüz tutmalary esasynda döwlet statistikasy tarapyndan usuly-maslahat ýardamynyň edilmegini, şonuň ýaly-da statistikanyň degişli pudaklary boýunça bu maglumatlary ýygnamagyň ýollaryny kesgitlemek babatda işleriň geçirilmegini TürkmenStatyň başlygyna maslahat bermek hakynda karar kabul edildi.

Türkmenistanyň Prezidentiniň “Birleşen Milletler Guramasynyň agza ýurtlary tarapyndan kabul edilen Durnukly Ösüş Maksatlarynyň Türkmenistanda durmuşa ornaşdyrylmagy boýunça çäreler hakynda” 2017-nji ýylyň 17-nji noýabryndaky 438-nji kararyna laýyklykda işleriň amala aşyrylmagyny üpjün etmek hem-de Pudagara geňeşiň mejlisiniň kararlaryny ýerine ýetirmek maksady bilen, TürkmenStat tarapyndan ministrliklere, pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna degişli wezipeler boýunça görkezijiler barada maglumatlary hem-de Durnukly Ösüş Maksatlarynyň görkezijilerini 2015–2017-nji ýyllar boýunça iberilmegini sorap, 2018-nji ýylyň 6-njy iýunynda 16/13-19 belgili hatlar ugradyldy.

Hatyň goşundysyna laýyklykda DÖM-iň görkezijilerini 2015, 2016, 2017-nji ýyllar boýunça, görkezijiniň kesgitlemesi (eger ol halkara kesgitlemesinden tapawutlanýan bolsa), dezagregasiýa edilişi, maglumatlaryň çeşmesi, ýygnamagyň döwürleýinligi, maglumatlaryň tabşyrylmaly möhleti (hasabat ýyly boýunça maglumatlaryň elýeterli bolmaly senesi), görkeziji işlenip taýýarlanmaýan bolsa, onuň meýilleşdirilýändigini barada we başga-da birnäçe maglumatlar soraldy. Tablisanyň doldurylyşynyň usuly, görkezijiler boýunça bar bolan metamaglumatlardan peýdalanmak mümkinçilikleri düşündirildi, şeýle hem görkezijileriň global derejedäki klassifikasiýasy barada maglumat berildi.

2018-nji ýylyň iýun–awgust aýlarynda, hususan-da, Türkmenistanyň Ýokary kazyýetinden (12-nji iýundaky 1-m/1116-10 belgili hat), Türkmenistanyň Prezidentiniň ýanyndaky Demokratiýa we adam hukuklary baradaky türkmen milli institutyndan (13-nji iýundaky 244/2 belgili hat), Türkmenistanyň Döwlet balyk hojalygy komitetinden (21-nji iýundaky 03/729 we 29-njy iýundaky 08/775 belgili hatlar), Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrliginden (22-nji iýundaky 09/1514 belgili hat), Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrliginden (25-nji iýundaky 7/18-61 belgili hat), Türkmenistanyň Baş prokuraturasyndan (30-njy iýundaky 12/07 belgili hat), Türkmenistanyň Mejlisiniň

Ykdysady meseleler baradaky komitetinden (18-nji iýundaky K-3/907 belgili hat), “Türkmengaz” döwlet konserniniň (02-nji iýuldaky 01-7/14611 belgili hat), Türkmenistanyň Bilim ministrliğinden (02-nji iýuldaky 8/5547 belgili hat), Türkmenistanyň Energetika ministrliğinden (3-nji iýuldaky 15-16/2413 we 13-nji iýulyndaky 15-16/2713 belgili hatlar), “Türkmennebit” döwlet konserninden (03-nji iýuldaky T17-25/5423 belgili hat), Türkmenistanyň Prezidentiniň ýanyndaky Hazar deňziniň meseleleri boýunça döwlet kärhanasyndan (9-njy iýuldaky 03-252 belgili hat), Türkmenistanyň Goranmak ministrliğinden (9-njy iýulyndaky 4/1217 belgili hat), Türkmenistanyň Medeniýet ministrliğinden (20-nji iýuldaky 2-11/2693 belgili hat), Türkmenistanyň Döwlet migrasiýa gullugyndan (27-nji iýulyndaky 106/2-424 belgili hat), Türkmenistanyň Merkezi bankyndan (14-nji awgustyndaky 0231-256/12033 belgili hat), Türkmenistanyň Oba we suw hojalyk ministrliğinden (03-nji awgustdaky 02-2153/16 belgili hat) ýazmaça jogap alyndy.

TürkmenStat tarapyndan DÖM-iň görkezijileriniň 65-si işlenip taýýarlanylmalý, olardan 52-si hazirki wagtda işlenip taýýarlandy.

DÖM-iň görkezijileri boýunça maglumatlary ýygnamak boýunça işler dowam etdirilýär we 2018-nji ýylyň noýabrynda aýry-aýry ministrliklere, pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna goşmaça hatlar ugradyldy we olar bilen iş tertibinde işleýilýär. Türkmenistan Adalatçynyň Diwanyndan (20-nji noýabrda 1/152 belgili hat), Türkmenistanyň Daşky gurşawy goramak we ýer serişdeleri baradaky döwlet komitetinden (22-nji noýabrda 01-5315 belgili hat) ýazmaça jogap alyndy.

TürkmenStat tarapyndan DÖM-iň görkezijileriniň käbirleri döwlet statistik hasabat formalaryna, sowalnama girizildi. Hususan-da, “Öý hojalygynyň emläginiň häsiýetlendirilişi” №3 sowalnama (Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň 2017-nji ýylyň 2-nji fewralyndaky 9 belgili buýrugy bilen tassyklan); forma №19-saglyk “Göwrelilere, dogumdaky we täze doguran aýallara saglygy goraýyş kömegi barada hasabat” (ýyllyk) döwlet statistik hasabat formasyna we formany doldurmak boýunça gollanma üýgetme girizildi (Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň 2017-nji ýylyň 21-nji noýabryndaky 55 belgili buýrugy bilen tassyklan); forma №1-z (IH) “Hasaplanan iş hakynyň möçberi boýunça işgärleriň sanynyň esasy toparlaryň bölünişi we hünär toparlary barada hasabat” (bir wagtlaýyn) döwlet statistik hasabat formasyna (Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň 2018-nji ýylyň 4-nji oktýabryndaky 83 belgili buýrugy bilen tassyklan).

Şeýle hem, 2019-njy ýylda geçirilmegi göz önünde tutulan Köp görkezijiler boýunça klasterleýin gözegçiliginiň zenanlar üçin aýratyn sowalnamasynyň taslamasyna DÖM-iň görkezijileriniň bar bolanlaryna goşmaça aýry-aýry görkezijilerini goşmak meselesine seredilýär.

Türkmenistanyň Prezidentiniň 2018-nji ýylyň 29-njy martynda çykaran 716-njy karary bilen tassyklan “Türkmenistanyň ykdysady, maliýe we bank ulgamlaryny ösdürmegiň 2018-2024-nji ýyllar üçin Maksatnamasynda” 2020-nji ýylda “Telekommunikasiýalar ýaýrawynda seçimleýin statistik gözegçiliginiň usulyny işläp düzmek” usuly işi göz önünde tutulandyr. Bu işiň çäklerinde geçiriljek seçimleýin gözegçiligiň maglumatlary esasynda hem DÖM birnäçe görkezijisiniň işlenip taýýarlanylmagy göz önünde tutulýar.

G.G. Annanyýzowa – DÖM bilen bagly iberilen hatlara jogaplar alyndymy?

A.M.Moşewa – şu ýylyň iýunynda ýigirmi dört ministrliklere, pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna DÖM-iň görkezijileri boýunça maglumat soralyň hatlar ugradyldy. Jemi on sekiz ýazmaça jogaplar alyndy. 2018-nji ýylyň noýabrynda aýry-áýry ministrliklere, pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna goşmaça hatlar ugradyldy we häzirki wagt olar bilen iş tertibinde işleşilýär. Türkmenistan Adalatçynyň Diwanyndan, Türkmenistanyň Daşky gurşawy goramak we ýer serişdeleri baradaky döwlet komitetinden ýazmaça jogap alyndy.

G.G. Annanyýzowa – Türkmenistanyň Prezidentiniň “Birleşen Milletler Guramasynyň agza ýurtlary tarapyndan kabul edilen Durnukly Ösüş Maksatlarynyň Türkmenistanda durmuşa ornaşdyrylmagy boýunça çäreler hakynda” 2017-nji ýylyň 17-nji noýabryndaky 438-nji kararyna laýyklykda işleriň amala aşyrylmagyny üpjün edilmegi üçin ähli tagallalary etmeli. Durnukly Ösüş Maksatlarynyň görkezijileri boýunça soralyň maglumatlaryň berilmegini çaltlandyrmagy ministrliklerden, pudaklaýyn dolandyryş edaralaryndan sorýarys.

KARAR:

1. Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň ýanyndaky Statistika boýunça pudagara geňeşiň hasabat döwründäki işini kanagatlanarly diýip hasap etmeli.

2. Ministrliklere we pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna DÖM-iň Türkmenistan tarapyndan kabul edilen wezipeleri boýunça özlere degişlileri boýunça bar bolan görkezijileriň tükellenmegini, ýoklaryny emele getirmek boýunça işleri dowam etdirilmegini maslahat bermeli.

3. Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň ministrlikler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary bilen DÖM-iň görkezijileri boýunça duşuşyk maslahatynyň geçirilmegini TürkmenStatyň başlygyna maslahat bermeli.

DIŇLENILDI: gün tertibiniň ikinji meselesi boýunça Statistikanyň usulyýeti we guralyşy müdirliginiň başlygynyň orunbasary B.A. Gurbanowanyň habary.

Pudak edaralarynyň statistikasy boýunça ministrlikleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň statistik işleriniň meýilnamalary hakyndaky mesele “Statistika hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 2-nji maddasynyň 2-nji bölegine laýyklykda Türkmenistanyň statistika ulgamy döwlet we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň statistikasyndan ybarat bolup durýandygy bilen gös-göni baglanyşyklydyr.

Şonuň ýaly-da Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetiniň ýanyndaky Statistika boýunça pudagara geňeş hakyndaky düzgünnama laýyklykda pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň statistikasyny ýöretmegiň meýilnamalaryny ara alyp maslahatlaşmak onuň esasy wezipeleriniň hatarynda durýar.

Pudagara geňeşiň şu günki mejlisinde pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň statistikasyny ýöredýän ministrlikleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň statistik işleriniň 2019-njy ýyl üçin meýilnamalarynyň taslamalarynyň seredilmegi göz önünde tutulmagy bilen baglylykda bu barada TürkmenStat tarapyndan 2018-nji ýylyň

16-nji noýabrynda № 16/13-44 belgili hatlar iberildi hem-de degişli ministrlkler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary bilen işleşildi.

Pudak edaralarynyň statistikasyny ýöredýän ministrlkleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň pudaklaýyn statistik işleriň 2019-njy ýyl üçin meýilnamalarynyň taslamasy ara alyp maslahatlaşmak üçin Pudagara geňeşiň mejlisiniň garamagyna hödürlenýär. Ministrlklerden we pudaklaýyn dolandyryş edaralardan gelip gowşan maglumatlara laýyklykda Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi boýunça pudaklaýyn statistik işleriň 2019-njy ýyl üçin meýilnamasynyň taslamasyna – 3, Türkmenistanyň Merkezi Banky boýunça – 5, Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi boýunça – 11, Türkmenistanyň Oba we suw hojalyk ministrligi boýunça – 4 sany pudaklaýyn statistik hasabat formasy girýär.

2018-nji ýylda TürkmenStat ministrlkler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary bilen pudaklaýyn statistik hasabatlaryny ylalaşmak boýunça işleri dowam etdirdi. Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi tarapyndan işlenip taýýarlanan №1-paý “Döwletiň goldawyna mätäç adamlary olar üçin döredilen iş orunlaryna işe ýerleşdirilişi barada hasabat” (aýlyk) pudaklaýyn statistik hasabat formasy TürkmenStatyň 2018-nji ýylyň 2-nji fewralyndaky 10-05-06 belgili haty bilen tassyklanylmagy üçin ylalaşylýandygy barada habar berildi. Şeýle hem Türkmenistanyň Maliýe we ykdysadyýet ministrligi tarapyndan işlenip taýýarlanan №3-gt we №4-gt “Türkmenistanyň Prezidentiniň 2018-nji ýylyň 16-njy fewralyndaky PB-434 belgili buýrugyna laýyklykda, 2018-nji ýylda gurluşyklary tamamlanmaly hem-de ulanmaga tabşyrylmaly iri önümçilik we durmuş maksatly binalaryň hem-de desgalaryň gurluşygynyň möhlet tertibine laýyklykda alnyp barlyşy barada hasabat” (aýlyk) TürkmenStatyň 2018-nji ýylyň 27-nji fewralyndaky 16/13-06 belgili haty bilen tassyklanylmagy üçin ylalaşylýandygy barada habar berildi.

Bu ugurda degişli ministrlkler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary bilen zerurlyga görä işler dowam etdirler.

G.G. Annanyýzowa – ministrlkler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary täze pudaklaýyn hasabat formalaryny girizmek zerurlygynyň ýüze çykyşyna görä, olaryň mazmun we usuly taýdan TürkmenStat bilen ylalaşmalydygyny ýatladýärs.

KARAR:

1. Pudak edaralaryň statistikasyny ýöredýän ministrlkleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralaryň statistika işleriniň 2019-njy ýyl üçin meýilnamalarynyň taslamalaryny makullamaly.

2. Ministrlkleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň ýöredýän pudaklaýyn statistik hasabat formalary boýunça pudak edaralarynyň statistikasyny ýöretmegiň meýilnamalaryny ara alyp maslahatlaşmak işleri dowam etmeli.

Karar biragyzdand kabul edildi.

DINLENILDI: gün tertibiniň üçinji meselesi boýunça Türkmenstatyň Maliýe statistikasy we seljerişi müdirliginiň başlygynyň w.ýe.ýe. M. Žumagulyýewanyň habary.

Türkmenstat tarapyndan statistik hasaba alyşy kämilleşdirmek, statistika ulgamyny halkara standartlaryna laýyklykda alyp barmak maksatlary bilen, №1-mi “Ministrlikleriň, pudak edaralaryň, banklaryň we ätiýaçlandyryş guramalarynyň işleriniň esasy maliýe görkezijileri barada hasabat” (aýlyk) döwlet statistik hasabat formasynyň 3-nji bölümünde satyn alyjylaryň we buýrujylaryň algylary we üpjün edijileriň we potratçylaryň hasaplaşyklary boýunça bergileriň seljermesi geçirildi.

2018-nji ýylyň 6-njy iýunynda aýry-aýry ministrlikler, pudak edaralaryň ýagny Türkmenistanyň Syýahatçylyk baradaky döwlet komiteti, Türkmenistanyň Sport we ýaşlar syýasaty, “Türkmenhimiýa” DK, Türkmenistanyň Dokma senagaty ministrliginiň, Türkmenistanyň Senagat ministrliginiň forma jogapkär hünärmenleri we baş buhgalterleriň gatnaşmagynda TürkmenStatyň merkezi edarasynda duşuşyk (Ministrlikleriň pudak edaralaryň pudagara algy-bergilerini azaltmak, ministrlikler öz garamagyndaky edaralaryň, kärhanalaryň we guramalaryň algylarynyň we bergileriniň hasaba alnyşyna gözegçilik etmek, algydarlar we bergidarlar tarapyndan bellenen tertipde düzülen özara hasaplaşygy deňşdirmäniň delilnamasy bolan halatynda, algy-bergiler tassyklan hasap edilýändigini tassyklaýan Türkmenistanyň Prezidentiniň 2016-njy ýylyň 2-nji dekabryndaky 15007 belgili karary bilen tassyklan “Eýeçiligiň görnüşine garamazdan, ähli edaralaryň, kärhanalaryň, guramalaryň we hususy telekeçileriň özara algy-bergileriniň hasaplaşygyny geçirmegiň tertibine” laýyklykda algy-bergileriň özara hasaplaşyklary resmileşdirilmegini, ministrlikleriň we pudak edaralaryň arasynda dörän algylary we bergileri azaltmak, olary düzgünleşdirmek we töleg hasaplaşyklary wagtynda geçirmek babtynda zerur çäreleri görmeklik teklipl edilýär.

Hormatly Prezidentimiziň 2018-nji ýylyň 5-nji iýulynda geçiren Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiň giňişleýin mejlisinde beren tabşyrygyna laýyklykda, TürkmenStat tarapyndan statistik hasaba alyşy kämilleşdirmek, statistika ulgamyny halkara standartlaryna laýyklykda alyp barmak, maksatlary bilen, Türkmenstatyň 2018-nji ýylyň 8-nji awgustyndaky 15/180 belgili hatyň esasynda Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrligi, Türkmenistanyň Oba we suw hojalyk ministrligi, “Altyn Asyr” ÝGPI-ň hünärmenleriň gatnaşmagynda pudagiçi we pudagara algylary we bergileri azaltmak, özara hasaplaşyklaryň derejesini has-da işjeňleşdirmegiň ýollaryny ara alnyp maslahatlaşyldy.

Şeýle duşuşyklar Aşgabat şäheri we welaýatlaryň, etraplaryň gatnaşmagynda 2018-nji ýylyň 20-21-nji oktýabrynda 2016-njy ýylyň 16-njy dekabrynda 77 belgili buýrugy bilen tassyklan №2-km “Kärhananyň (guramanyň) maliýe-hojalyk işleriniň netijesi barada hasabat” (aýlyk) döwlet statistik hasabaty boýunça ýerlerde kärhanalar tarapyndan ýygnaýan maglumatlarynda pudagiçi algy-bergileri azaltmak, özara hasaplaşyklary wagtynda geçirmeklik, satyn alyjylaryň we buýrujylaryň algylary we üpjün edijiler we potratçylaryň hasaplaşyklary boýunça bergileriň aýdyňlaşdyrmasyň iki taraplaýyn tassyklaýan delilnamalarynyň esasynda maglumatlary seljermeklik maslahat berildi.

Türkmenistanyň Prezidenti Hormatly Gurbanguly Berdimuhamedowyň 2018-nji ýylyň 9-njy noýabrynda geçiren Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiň giňişleýin mejlisinde statistika ulgamynyň önünde goýan tabşyryklaryndan ugur alyp, mundan beýläk hem, dünýä tejribesinde gazanylynan öndebaryjy usullary we innowasion tehnologiýalary ornaşdyrmak, täze maliýe gurallaryny işläp taýýarlamak we durmuşa ornaşdyrmakda, Türkmenistanstanda buhgalterçilik hasaba alnyşyny we maliýe hasabatlylygyny halkara standartlaryna geçilmegiň meseleleri hakynda Türkmenistanyň Prezidentiniň 2017-nji ýylyň 22-nji dekabryndaky 518-nji kararyna laýyklykda, eýeçiliginiň görnüşine garamazdan ähli kärhanalar, edaralar we guramalar (karz edaralar muňa girmeýär) 2019-njy ýylyň 1-nji ýanwaryndan başlap, buhgalterçilik hasaba alnyşynyň we maliýe hasabatlylygynyň halkara standartlaryna geçilmegi boýunça maliýe statistikasyny we seljerişi müdirliginde degişli işler dowamly alnyp barylýar.

G.G. Annanyýzowa – mejlisde seredilen mesele bilen baglylykda, ministrlikleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralaryň garamagyndaky kärhanalaryň statistika edaralaryna berýän maglumatlarynyň ýokardaky durýan guramasyna tabşyrylan maglumatlary bilen çapraz gelmeli däldigine ünsüňizi çekýäris.

KARAR:

Ministrliklere we pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna olaryň garamagyndaky kärhanalar boýunça algy-bergileri azaltmak, özara hasaplaşyklary geçirmek işleriniň güýçlendirilmegini, bu ugurda iki taraplaýyn deňşdirmeleriň geçirilmegini hem-de netijeleriniň degişli döwlet statistik hasabatlarynda dogry we öz wagtynda beýan edilmegini maslahat bermeli.

DIŇLENILDI: gün tertibiniň dördünji meselesi boýunça Türkmenistanyň Ykdysadyýetiň döwlete dahylsyz böleginiň statistikasyny müdirliginiň başlygy M. Mämiýewanyň habary.

Hormatly Prezidentimiziň 2018-nji ýylyň 25-nji sentýabrynda geçirilen Halk Maslahatynda eden çykyşynda, agrosenagat toplumynyň işini güýçlendirilmek hem-de oba hojalygyny dolandyrmakda möhüm özgertmeleri geçirmegiň hasabyna ýokary hasyllylygy gazanmak maksady bilen, ony täzeden gurmak meselesi goýuldy. Hususan-da, pes önümçilik görkezijileri we düşewüntsiz daýhan birleşikleriniň oba hojalyk ýerleri alnyp, has gowy işlemäge ukyply önüm öndirijilere berilse, dogry boljakdygy aýratyn belgenildi.

Şunuň bilen baglylykda, TürkmenStat tarapyndan ýurdumyzyň çäginde ähli hereket edýän 521 sany daýhan birleşikleriniň algylyry, borçnamalary we bergileri boýunça maliýe ýagdaýynyň seljermesini geçirmek üçin maglumatlar ýygnaýdy.

Algylyk, buhgalter hasaba alnyşyň we hasabatlylygynyň halkara standartlaryna laýyklykda, satyn alyjylar (beýleki kärhanalar ýa-da fiziki taraplar) tarapyndan kärhananyň hasabyna gelmeli serişdeleriň jemi bolup durýar. Bu görkeziji kärhananyň dolandyryş aktiwlerini, şol sanda olaryň bardygyny we elýeterligini häsiýetlendirýär.

Borçnamalar boýunça bergiler – bergidarlara kärhanalaryň (üpjün edijileriň, potratçylaryň, büjetiň, karz beriji guramalarynyň, fiziki taraplaryň we ş.m.) bergisiniň jemidir. Olaryň barlygy kärhananyň maliýe durnuklylygynyň görkezijilerini, töleýiş ukyplylygyny we elýeterligini ep-esli peseldýär

TürkmenStatda № 1-MHI “Kärhananyň maliýe-hojalyk işleri barada hasabat” döwlet statistik hasabat formasy boýunça respondentlerden alynýan, ykdysadyýetiň döwlete dahylsyz bölegindäki kärhanalarynyň maglumat binýadyna eýe bolup durýar, şol sanda algylyry we borçnamalar boýunça bergileri goşmak bilen maliýe görkezijilerini hem öz içine alýar. 2018-nji ýylyň 1-nji oktabyry ýagdaýyna umumy algy bergiler barada bar bolan maglumatlardan, etrap statistika bölümleri tarapyndan, her daýhan birleşik boýunça, döwlet kärhanalary we guramalary hasaba almak bilen satyn alyjylar we buýrujylar bilen hasaplaşyklary boýunça algylyry görkezildi, hem-de üpjün edijileriň we potratçylar bilen hasaplaşyklary boýunça borçnamalary boýunça bergileri baradaky maglumatlar ýygnaýdy.

Bu maglumatlary almak üçin daýhan birleşikleri tarapyndan etraplardaky maliýe we ykdysadyýet müdirliklerine we statistika edaralaryna çärýekleýin berilýän maliýe hasabatlylygynyň (balansyň), şeýle hem her bir algydar we bergidar boýunça bergileriniň mukdary görkezilen aýdyňlaşdyrmasyndaky görkezijiler esas bolup durdy.

Emma, maglumatlar ýygnaýan döwründe statistika edaralary tarapyndan olaryň dogrylygynyň we degişli resminamalarynyň bardygynyň barlagy geçirlende, daýhan birleşikleriň algydarlary we bergidarlary bilen iki taraplaýyn algylyryny (bergilerini) resmi taýdan tassyklaýan maliýe hasabatyndaky aýdyňlaşdyrmasynda görkezilen algylyryň we bergileriň mukdaryny tassyklaýan iki taraplaýyn delilnamasynyň ýokdygy anyklandy. Şunuň bilen baglylykda etrap statistika edaralary tarapyndan daýhan birleşik haýsydyr bir algydar (bergidar) bilen ikinji tarapdan bolan, iki taraplaýyn delilnama bilen resmileşdirilen algylyr we borçnamalar boýunça bergileri baradaky maglumatlary goşmaça ýygnaýdy.

Umuman, Türkmenistan boýunça alanyňda daýhan birleşikleriň maliýe hasabatyndaky we iki taraplaýyn delilnamasyndaky resmileşdirilen algylyrynyň we bergileriniň jemleriniň aratapawudy, algylyr boýunça 61,4%-e, borçnamalar boýunça bergileri bolsa 30,9%-e deň boldy. Başgaça aýdylanda, daýhan birleşikleriň maliýe hasabatyndaky algylyr boýunça 38,6%-inde we bergileriň jemi boýunça 69,1%-inde resmi taýýarlanan delilnamalary bar.

Daýhan birleşikleriniň maliýe işiniň şu görkezijileri ýygnamakda statistika edaralary tarapynadan geçirilen işiň netijesinde, hojalyk işiniň netijeliligini seljermek üçin we her bir daýhan birleşikleriň algydarlary we bergidarlary bilen özara hasaplaşyklary geçirilmeginiň mümkinçiligi bolar ýaly, dolandyryş edaralaryna satyn alyjylar we buýrujylar bilen hasaplaşyklary boýunça algylyrynyň we üpjün edijileriň we potratçylar bilen hasaplaşyklary boýunça bergileriniň möçberi baradaky maglumatlar taýýarlandy.

G.G. Annanyýzowa – Türkmenstat tarapyndan daýhan birleşikleriniň algy-bergileri, olaryň özara hasaplaşyklary barada maglumatlary toplamak we seljermek boýunça uly iş edildi. Daýhan birleşikleriň maliýe ýagdaýy öwrenildi. 2018-nji ýylyň 13-nji noýabry ýagdaýyna daýhan birleşikleriniň algy-bergileri, olaryň özara hasaplaşyklary barada maglumat Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň

Başlygynyň maliýe, ykdysady we bank toplumyna hem-de welaýatlara gözegçilik edýän orunbasarlaryna, şeýle-de “Daýhanbank” döwlet täjirçilik bankyna we Oba we suw hojalyk ministriligine iberildi.

Daýhan birleşikleriniň algy-bergileri, olaryň özara hasaplaşyklary barada maglumatlar seljerilende daýhan birleşikleriň käbirinde delilnamalarynyň ýokdygy ýüze çykaryldy.

Algylar, şolardan satyn alyjylaryň we buýrujylaryň hasaplaşyklary boýunça hem-de bergiler, şolardan üpjün edijileriň we potratçylaryň hasaplaşyklary boýunça görkezijiler Forma № 1-MHI “Kärhananyň maliýe-hojalyk işleri barada hasabat” aýlyk döwlet statistik hasabat formasyna girizildi.

KARAR:

Daýhan birleşikleriniň algy-bergilerini azaltmak, olaryň özara hasaplaşyklary geçirmek işleriniň güýçlendirilmegini, bu ugurda iki taraplaýyn deňşdirmeleriň geçirilmegini hem-de netijeleriniň degişli döwlet statistik hasabatlarynda dogry we öz wagtynda beýan edilmegini gazanmak boýunça işleri has netijeli dowam etmek barada meselä dahylly döwlet dolandyryş edaralaryna maslahat bermeli.

Türkmenistanyň Statistika baradaky
döwlet komitetiniň ýanyndaky Statistika
boýunça pudagara geňeşiň başlygy

H. A. Gurbanow

Pudagara geňeşiň mejlisiniň kätibi

B.A. Gurbanowa